

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ॐ

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - सोममन्त्रब्र

Contents

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

1

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ॐ

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

TS 6.2.1.1

यत् । उ॒भौ । वि॒मुच्येति॑ वि॒मुच्यं । आ॒तिथ्यम् । गृ॒हीयात् । य॒ज्ञम् । वी॒तिं । छि॒न्द्यात् ।
यत् । उ॒भौ । अवि॑मुच्येत्यवि॑ - मुच्य॒ । यथा॑ । अना॑गतायेत्यना॑-गताय॒ । आ॒तिथ्यम् । क्रि॒यते॑
। ता॒दृक् । ए॒व । तत् । विमु॑क्त इति वि - मु॒क्तः । अ॒न्यः । अ॒न॒द्वान् । भव॑ति । अवि॑मुक्त
इत्यवि॑ - मु॒क्तः । अ॒न्यः । अथ॑ । आ॒तिथ्यम् । गृ॒ह्णाति॑ । य॒ज्ञस्य॑ । सन्त॑त्या इति सं - त॒त्यै
। पत्नी॑ । अ॒न्वार॑भत् इत्यनु॑ - आर॑भते । पत्नी॑ । हि । पारी॑णह्यस्येति पारि॑ - न॒ह्यस्य॑ । ई॒शै
। पत्नि॑या । ए॒व । अनु॑मत्मित्यनु॑ - म॒त्तम् । निरि॑ति । व॒प॒ति । यत् । वै । पत्नी॑ । य॒ज्ञस्य॑
। क॒रोति॑ । मि॒थुनम् । तत् । अथो॑ इति । पत्नि॑याः । ए॒व । 1

TS 6.2.1.2

ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒न्वार॑म्भ इत्यनु॑ - आ॒र॒म्भः । अन॑वच्छित्या इत्यन॑व - छि॒त्त्यै । याव॑द्भिरिति
याव॑त् - भिः । वै । राजा॑ । अनु॑चरैरित्यनु॑ - च॒रैः । आ॒गच्छ॑तीत्या॑ - गच्छ॑ति । सर्व॑भ्यः
। वै । तेभ्यः॑ । आ॒तिथ्यम् । क्रि॒यते॑ । छन्दा॑ंसि । खलु॑ । वै । सोम॑स्य । राज्ञः॑ ।
अनु॑चराणीत्यनु॑ - च॒राणि॑ । अ॒ग्नेः । आ॒तिथ्यम् । अ॒सि । विष्ण॑वे । त्वा । इति॑ । आ॒ह ।
गा॒य॒त्रियै॑ । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । सोम॑स्य । आ॒तिथ्यम् । अ॒सि । विष्ण॑वे । त्वा । इति॑

। आ॒ह । त्रि॒ष्टुभै॑ । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । अति॑थेः । आ॒तिथ्य॑म् । अ॒सि । वि॒ष्णवे॑ ।
त्वा । इति॑ । आ॒ह । जग॑त्यै । 2

TS 6.2.1.3

ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । अ॒ग्नयै॑ । त्वा । रा॒यस्पोष॑दान् इति॑ रायस्पोष - दा॒न्वै । वि॒ष्णवे॑ ।
त्वा । इति॑ । आ॒ह । अ॒नुष्टु॑भ इत्य॑नु - स्तु॒भै । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । श्ये॒नाय॑ । त्वा
। सोम॑भृ॒त इति॑ सोम - भृ॒तै । वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । गा॒यत्रि॑यै । ए॒व । ए॒तेन॑
। क॒रोति॑ । पञ्च॑ । कृ॒त्वं । गृ॒ह्णाति॑ । पञ्चा॑क्षरेति॑ पञ्च - अ॒क्षरा॑ । प॒ङ्क्तिः॑ । पा॒ङ्क्तिः॑ । य॒ज्ञः
। य॒ज्ञम् । ए॒व । अवे॑ति । रु॒न्धे । ब्र॒ह्मवा॑दि॒न इति॑ ब्रह्म - वा॒दिनः॑ । व॒दन्ति॑ । कस्मा॑त् ।
स॒त्यात् । गा॒यत्रि॑यै । उ॒भय॑तः । आ॒तिथ्य॑स्य । क्रि॒यते॑ । इति॑ । यत् । ए॒व । अ॒दः ।
सोम॑म् । एति॑ । 3

TS 6.2.1.4

अ॒हर॑त् । तस्मा॑त् । गा॒यत्रि॑यै । उ॒भय॑तः । आ॒तिथ्य॑स्य । क्रि॒यते॑ । पु॒रस्ता॑त् । च ।
उ॒परि॑ष्ठात् । च । शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । आ॒तिथ्य॑म् । न॒वक॑पाल॒ इति॑ न॒व
- क॒पालः॑ । पु॒रोडा॑शः । भ॒वति॑ । तस्मा॑त् । न॒वधे॑ति॒ नव॑ - धा । शि॒रः । वि॒ष्यु॑तमिति॑
वि - स्यू॑तम् । न॒वक॑पाल॒ इति॑ न॒व - क॒पालः॑ । पु॒रोडा॑शः । भ॒वति॑ । ते । त्रयः॑ ।
त्रि॒क॒पा॒ला इति॑ त्रि - क॒पा॒लाः । त्रि॒वृ॒तेति॑ त्रि - वृ॒ता । स्तोमे॑न । संमि॑ता॒ इति॑ सं - मि॒ताः
। तेजः॑ । त्रि॒वृ॒दि॒ति त्रि॑ - वृत् । तेजः॑ । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । शी॒रु॒षन् । दु॒धाति॑ । न॒वक॑पाल॒
इति॑ न॒व-क॑पालः । पु॒रोडा॑शः । भ॒वति॑ । ते । त्रयः॑ । त्रि॒क॒पा॒ला इति॑ त्रि - क॒पा॒लाः ।
त्रि॒वृ॒तेति॑ त्रि-वृ॒ता । प्रा॒णेने॑ति॒ प्र-अ॒नेन॑ । संमि॑ता॒ इति॑ सं-मि॒ताः । त्रि॒वृ॒दि॒ति त्रि॑ - वृत् । वै । 4

TS 6.2.1.5

प्रा॒ण इति॑ प्र -अ॒नः । त्रि॒वृ॒तमि॑ति॒ त्रि॑ - वृ॒तम् । ए॒व । प्रा॒णमि॑ति॒ प्र -अ॒नम् । अ॒भिपूर्व॑मित्य॑भि

- पूर्वम् । य॒ज्ञस्य॑ । शी॒रु॒षन् । दु॒धा॒ति॒ । प्र॒जाप॑तेरिति॒ प्र॒जा - प॒तेः । वै । ए॒तानि॑ । प॒क्ष्मा॑णि । यत् । अ॒श्व॒वा॒ला इत्य॑श्च - वा॒लाः । ऐ॒क्ष॒वी इति॑ । ति॒रश्ची॑ इति॑ । यत् । आ॒श्व॒वा॒ल॒ इत्या॑श्च - वा॒लः । प्र॒स्त॒र इति॑ प्र - स्त॒रः । भ॒वति॑ । ऐ॒क्ष॒वी इति॑ । ति॒रश्ची॑ इति॑ । प्र॒जाप॑तेरिति॒ प्र॒जा - प॒तेः । ए॒व । तत् । चक्षुः॑ । स॒मिति॑ । भ॒रति॑ । दे॒वाः । वै । याः । आ॒हु॒ती॒रित्या॑ - हु॒तीः । अ॒जु॒हवुः । ताः । अ॒सु॒राः । नि॒ष्का॒वम् । आ॒दु॒न् । ते । दे॒वाः । का॒र्ष्म॒र्यम् । अ॒प॒श्य॒न् । क॒र्म॒ण्यः । वै । क॒र्म । ए॒ने॒न॒ । कु॒र्वी॒त॒ । इति॑ । ते । का॒र्ष्म॒र्य॒मया॑नि॒ति॒ का॒र्ष्म॒र्य - मया॑न् । परि॒धी॒नि॒ति॒ परि - धी॑न् । 5

TS 6.2.1.6

अ॒कु॒र्व॒त॒ । तैः । वै । ते । र॒क्षा॑सि । अ॒पे॒ति॒ । अ॒घ्न॒त॒ । यत् । का॒र्ष्म॒र्य॒मया॑ इति॒ का॒र्ष्म॒र्य - मयाः॑ । परि॒ध॒य॒ इति॑ परि - ध॒यः । भ॒वन्ति॑ । र॒क्ष॑साम् । अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प - ह॒त्यै । स॒मिति॑ । स्पर्श॑यति । र॒क्ष॑साम् । अ॒न॒न्व॒व॒चा॒रा॒येत्य॑न॒नु - अ॒व॒चा॒रा॒य॒ । न । पु॒र॒स्ता॑त् । प॒री॒ति॒ । दु॒धा॒ति॒ । आ॒दि॒त्यः । हि । ए॒व । उ॒द्य॒न्नि॒त्यु॒त्- यन् । पु॒र॒स्ता॑त् । र॒क्षा॑सि । अ॒प॒ह॒न्ती॒त्य॑प - ह॒न्ति॑ । ऊ॒र्ध्वे॑ इति॑ । स॒मि॒धा॒वि॒ति॒ सं - इ॒धौ । ए॒ति॒ । दु॒धा॒ति॒ । उ॒परि॑ष्ठात् । ए॒व । र॒क्षा॑सि । अ॒पे॒ति॒ । ह॒न्ति॒ । य॒जु॑षा । अ॒न्याम् । तू॒ष्णी॑म् । अ॒न्याम् । मि॒थु॒न॒त्वा॒येति॑ मि॒थु॒न - त्वा॒य॒ । द्वे॑ इति॑ । ए॒ति॒ । दु॒धा॒ति॒ । द्वि॒पा॒दि॒ति॒ द्वि - पा॒त् । य॒ज॑मानः । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति - स्थि॒त्यै । ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न॒ इति॑ ब्र॒ह्म - वा॒दि॒नः । व॒द॒न्ति॒ । 6

TS 6.2.1.7

अ॒ग्निः । च॒ । वै । ए॒तौ । सोमः॑ । च॒ । क॒था । सोमा॑य । आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते॑ । न । अ॒ग्नये॑ । इति॑ । यत् । अ॒ग्नौ । अ॒ग्निम् । म॒थि॒त्वा । प्र॒ह॒र॒तीति॑ प्र - ह॒रति॑ । तेन॑ । ए॒व । अ॒ग्नये॑ । आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते॑ । अथो॑ इति॑ । खलु॑ । आ॒हुः । अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । इति॑ । यत् । ह॒विः । आ॒सा॒द्ये॒त्या - साद्य॑ । अ॒ग्निम् । म॒न्थ॑ति । ह॒व्याय॑ । ए॒व । आ॒स॒न्ना॒येत्या॑ - स॒न्ना॒य॒ । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । ज॒न॒य॒ति ॥ 7

(पत्न्या एव - जगत्या - आ - त्रिवृद्धै - परिधीन् - वदन्त्ये - कंचत्वारिंशच्च) (A1)

TS 6.2.2.1

देवासुरा इति देव - असुराः । सँयत्ता इति सं-यत्ताः । आसन् । ते । देवाः । मिथः । विप्रिया इति वि - प्रियाः । आसन् । ते । अन्यः । अन्यस्मै । ज्यैष्ठ्याय । अतिष्ठमानाः । पञ्चधेति पञ्च-धा । वीति । अक्रामन् । अग्निः । वसुभिरिति वसु - भिः । सोमः । रुद्रैः । इन्द्रैः । मरुद्भिरिति मरुत् - भिः । वरुणः । आदित्यैः । बृहस्पतिः । विश्वैः । देवैः । ते । अमन्यन्त । असुरेभ्यः । वै । इदम् । भ्रातृव्येभ्यः । रुद्र्याम् । यत् । मिथः । विप्रिया इति वि - प्रियाः । स्मः । याः । नः । इमाः । प्रियाः । तनुवः । ताः । समवद्यामहा इति सं - अवद्यामहे । ताभ्यः । सः । निरिति । ऋच्छात् । यः । 8

TS 6.2.2.2

नः । प्रथमः । अन्यः । अन्यस्मै । द्रुह्यात् । इति । तस्मात् । यः । सतानूनप्त्रिणामिति स - तानूनप्त्रिणाम् । प्रथमः । द्रुह्यति । सः । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यत् । तानूनप्त्रिमिति तानू - नप्त्रम् । समवद्यतीति सं-अवद्यति । भ्रातृव्याभिभूत्या इति भ्रातृव्य-अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । पञ्च । कृत्वः । अवेति । द्यति । पञ्चधेति पञ्च - धा । हि । ते । तत् । समवाद्यन्तेति सं - अवाद्यन्त । अथो इति । पञ्चाक्षरेति पञ्च - अक्षरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । आपतय इत्या - पतये । त्वा । गृह्णामि । इति । आह । प्राण इति प्र - अनः । वै । 9

TS 6.2.2.3

आपतिरित्या - पतिः । प्राणमिति प्र - अनम् । एव । प्रीणाति । परिपतय इति परि - पतये । इति । आह । मनः । वै । परिपतिरिति परि - पतिः । मनः । एव । प्रीणाति । तनूनप्त्र

इति तनू - नप्त्रे । इति । आह । तनुवः । हि । ते । ताः । समवाद्यन्तेति सं- अवाद्यन्त ।
 शाक्राय । इति । आह । शक्त्यै । हि । ते । ताः । समवाद्यन्तेति सं-अवाद्यन्त । शक्मन्त्रं
 । ओजिष्ठाय । इति । आह । ओजिष्ठम् । हि । ते । तत् । आत्मनः । समवाद्यन्तेति
 सं-अवाद्यन्त । अनाधृष्टमित्यना - धृष्टम् । असि । अनाधृष्यमित्यना - धृष्यम् । इति । आह ।
 अनाधृष्टमित्यना - धृष्टम् । हि । एतत् । अनाधृष्यमित्यना - धृष्यम् । देवानाम् । ओजः । 10

TS 6.2.2.4

इति । आह । देवानाम् । हि । एतत् । ओजः । अभिशस्तिपा इत्यभिशस्ति-पाः ।
 अनभिशस्तेन्यमित्यनभि - शस्तेन्यम् । इति । आह । अभिशस्तिपा इत्यभिशस्ति - पाः । हि
 । एतत् । अनभिशस्तेन्यमित्यनभि - शस्तेन्यम् । अन्विति । मे । दीक्षाम् । दीक्षापतिरिति
 दीक्षा - पतिः । मन्यताम् । इति । आह । यथायजुरिति यथा - यजुः । एव । एतत् ।
 घृतम् । वै । देवाः । वज्रम् । कृत्वा । सोमम् । अघ्नन् । अन्तिकम् । इव । खलु । वै
 । अस्य । एतत् । चरन्ति । यत् । तानूनप्त्रेणेति तानू - नप्त्रेण । प्रचरन्तीति प्र - चरन्ति
 । अशुरशुरित्यशुः-अशुः । ते । देव । सोम । एति । प्यायताम् । इति । आह ।
 यत् । 11

TS 6.2.2.5

एव । अस्य । अपुवायते । यत् । मीयते । तत् । एव । अस्य । एतेन । एति । प्याययति
 । एति । तुभ्यम् । इन्द्रः । प्यायताम् । एति । त्वम् । इन्द्राय । प्यायस्व । इति । आह
 । उभौ । एव । इन्द्रम् । च । सोमम् । च । एति । प्याययति । एति । प्यायय ।
 सखीन् । सन्या । मेधया । इति । आह । ऋत्विजः । वै । अस्य । सखायः । तान् ।
 एव । एति । प्याययति । स्वस्ति । ते । देव । सोम । सुत्याम् । अशीय । 12

TS 6.2.2.6

इति । आह । आशिषमित्यां-शिषम् । एव । एताम् । एति । शास्ते । प्रेति । वै । एते । अस्मात् । लोकात् । च्यवन्ते । ये । सोमम् । आप्याययन्तीत्यां-प्याययन्ति । अन्तरिक्षदेवत्यं इत्यन्तरिक्ष-देवत्यः । हि । सोमः । आप्यायितु इत्या - प्यायितुः । एष्टः । रायः । प्रेति । इषे । भगाय । इति । आह । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावां - पृथिवीभ्याम् । एव । नमस्कृत्येति नमः - कृत्यं । अस्मिन् । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । देवासुरा इति देव - असुराः । संयन्ता इति सं - यन्ताः । आसन् । ते । देवाः । बिभ्यतः । अग्निम् । प्रेति । अविशन् । तस्मात् । आहुः । अग्निः । सर्वाः । देवताः । इति । ते । 13

TS 6.2.2.7

अग्निम् । एव । वरूथम् । कृत्वा । असुरान् । अभीति । अभवन् । अग्निम् । इव । खलु । वै । एष्टः । प्रेति । विशति । यः । अवान्तरदीक्षामित्यवान्तर - दीक्षाम् । उपैतीत्युप - एति । भ्रातृव्याभिभूत्या इति भ्रातृव्य - अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । आत्मानम् । एव । दीक्षया । पाति । प्रजामिति प्र - जाम् । अवान्तरदीक्षयेत्यवान्तर - दीक्षया । सन्तरामिति सं - त्राम् । मेखलाम् । सुमायच्छत इति सं - आयच्छते । प्रजेति प्र - जा । हि । आत्मनः । अन्तरतरेत्यन्तर - त्रा । तप्तव्रत इति तप्त - व्रतः । भवति । मदन्तीभिः । मार्जयते । निरिति । हि । अग्निः । शीतेन । वायति । समिद्ध्या इति सं-इद्ध्यै । या । ते । अग्ने ( ) । रुद्रिया । तनूः । इति । आह । स्वया । एव । एनत् । देवतया । व्रतयति । सयोनित्वायेति सयोनि - त्वायं । शान्त्यै ॥ 14

(यो - वा - ओज - आह य - दंशीये - ति ते - ऽग्न - एकादश च) (A2)

TS 6.2.3.1

तेषाम् । असुराणाम् । तिस्रः । पुरः । आसन् । अयस्मयी । अवमा । अथ । रजता । अथ । हरिणी । ताः । देवाः । जेतुम् । न । अशकुवन् । ताः । उपसदेत्युप - सदा ।

ए॒व । अ॒जिगी॒ष॒न् । तस्मा॑त् । आ॒हुः । यः । च॒ । ए॒वम् । वेद॑ । यः । च॒ । न ।
उ॒प॒स॒देत्यु॑प - सदा॑ । वै । म॒हा॒पुर॒मिति॑ महा - पु॒रम् । ज॒य॒न्ति॑ । इति॑ । ते । इ॒षु॒म् । स॒मिति॑
। अ॒कुर्व॑त् । अ॒ग्निम् । अ॒नीक॑म् । सोम॑म् । श॒ल्यम् । वि॒ष्णु॑म् । तेज॑नम् । ते । अ॒ब्रुव॑न्
। कः । इ॒माम् । अ॒सिष्य॑ति । इति॑ । 15

TS 6.2.3.2

रु॒द्रः । इति॑ । अ॒ब्रुव॑न् । रु॒द्रः । वै । क्रू॒रः । सः । अ॒स्य॑तु । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त्
। वर॑म् । वृ॒णै । अ॒हम् । ए॒व । प॒शूना॑म् । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । अ॒सानि॑ । इति॑ ।
तस्मा॑त् । रु॒द्रः । प॒शूना॑म् । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । ताम् । रु॒द्रः । अवे॑ति । अ॒सृज॑त् ।
सः । ति॒स्रः । पु॒रः । भि॒त्वा । ए॒भ्यः । लो॒केभ्यः॑ । अ॒सुरा॑न् । प्रेति॑ । अ॒नुद॑त् । यत् ।
उ॒प॒स॒द इत्यु॑प - सदा॑ । उ॒प॒स॒द्यन्त॑ इत्यु॑प-स॒द्यन्ते॑ । भ्रातृ॑व्यपराणुत्या॒ इति॑ भ्रातृ॑व्य-प॒राणु॑त्यै । न
। अ॒न्याम् । आहु॑तिमित्या - हु॒तिम् । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॑यात् । यत् । अ॒न्याम् । आहु॑तिमित्या
- हु॒तिम् । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॑यात् । 16

TS 6.2.3.3

अ॒न्यत् । मुख॑म् । कुर्या॑त् । सु॒वेण॑ । आ॒घार॑मित्या॑ - घा॒रम् । एति॑ । घा॒रय॑ति । य॒ज्ञस्य॑ ।
प्र॒ज्ञा॑त्या॒ इति॑ प्र - ज्ञा॒त्यै । परा॑ङ् । अ॒तिक्र॑म्येत्यति॑ - क्र॒म्यं । जुहो॑ति । परा॑चः । ए॒व ।
ए॒भ्यः । लो॒केभ्यः॑ । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑ । नु॒दते॑ । पु॒नः । अ॒त्या॒क्रम्येत्य॑ति -
आ॒क्रम्य॑ । उ॒प॒स॒दमित्यु॑प - सदा॑म् । जुहो॑ति । प्र॒णु॒द्येति॑ प्र - नु॒द्यं । ए॒व । ए॒भ्यः । लो॒केभ्यः॑
। भ्रातृ॑व्यान् । जि॒त्वा । भ्रातृ॑व्यलो॒कमिति॑ भ्रातृ॑व्य - लो॒कम् । अ॒भ्यारो॑हतीत्य॑भि - आरो॑हति
। दे॒वाः । वै । याः । प्रा॒तः । उ॒प॒स॒द इत्यु॑प - सदा॑ । उ॒पासी॑दन्नित्यु॑प - असी॑दन् । अ॒हः
। ताभिः॑ । अ॒सुरा॑न् । प्रेति॑ । अ॒नुद॑न्त । याः । सा॒यम् । रात्रि॑यै । ताभिः॑ । यत् ।
सा॒यम्प्रा॑तरिति॑ सा॒यम् - प्रा॒तः । उ॒प॒स॒द इत्यु॑प - सदा॑ । 17

TS 6.2.3.4

उ॒प॒स॒द्यन्त॒ इत्यु॑प - स॒द्यन्ते॑ । अ॒हो॒रा॒त्राभ्या॑मित्य॒हः - रा॒त्राभ्या॑म् । ए॒व । तत् । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑ । नुद॑ते । याः । प्रा॒तः । या॒ज्याः । स्युः । ताः । सा॒यम् । पु॒रो॒नु॒वा॒क्या इति॑ पु॒रः - अ॒नु॒वा॒क्याः । कुर्या॑त् । अया॑तयामत्वायेत्यया॑तयाम - त्वा॒य । ति॒स्रः । उ॒प॒स॒द्य इत्यु॑प - स॒दः । उ॒पेति॑ । ए॒ति । त्रयः॑ । इ॒मे । लो॒काः । इ॒मान् । ए॒व । लो॒कान् । प्री॒णा॒ति । षट् । समि॑ति । प॒द्यन्ते॑ । षट् । वै । ऋ॒तवः॑ । ऋ॒तून् । ए॒व । प्री॒णा॒ति । द्वा॒द॒श । अ॒ही॒ने । सो॒मे । उ॒पेति॑ । ए॒ति । द्वा॒द॒श । मा॒साः । सँव॑त्स॒र इति॑ सं - व॒त्स॒रः । सँव॑त्स॒रमि॑ति सं - व॒त्स॒रम् । ए॒व । प्री॒णा॒ति । चतु॑र्विंशतिरिति चतुः - विं॒शतिः॑ । समि॑ति । 18

TS 6.2.3.5

प॒द्यन्ते॑ । चतु॑र्विंशतिरिति चतुः - विं॒शतिः॑ । अ॒र्ध॒मा॒सा इत्य॑र्ध - मा॒साः । अ॒र्ध॒मा॒सानित्य॑र्ध - मा॒सान् । ए॒व । प्री॒णा॒ति । आ॒रा॒ग्रा॒मित्या॑रा - अ॒ग्राम् । अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षा॒मित्य॑वान्तर - दी॒क्षाम् । उ॒पेति॑ । इ॒या॒त् । यः । का॒मये॑त । अ॒स्मिन् । मे । लो॒के । अ॒र्ध॒कम् । स्या॒त् । इति॑ । ए॒कम् । अ॒ग्रे । अथ॑ । द्वौ । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । च॒तुरः॑ । ए॒षा । वै । आ॒रा॒ग्रे॒त्या॑रा - अ॒ग्राम् । अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षेत्य॑वान्तर - दी॒क्षा । अ॒स्मिन् । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒के । अ॒र्ध॒कम् । भ॒वति॑ । पु॒रो॒व॒री॒यसी॑मिति पु॒रः - व॒री॒यसी॑म् । अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षा॒मित्य॑वान्तर - दी॒क्षाम् । उ॒पेति॑ । इ॒या॒त् । यः । का॒मये॑त । अ॒मुष्मि॑न् । मे । लो॒के । अ॒र्ध॒कम् । स्या॒त् । इति॑ । च॒तुरः॑ । अ॒ग्रे ( ) । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । द्वौ । अथ॑ । ए॒कम् । ए॒षा । वै । पु॒रो॒व॒री॒यसी॑मिति पु॒रः - व॒री॒यसि॑ । अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षेत्य॑वान्तर - दी॒क्षा । अ॒मुष्मि॑न् । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒के । अ॒र्ध॒कम् । भ॒वति॑ ॥ 19

(अ॒सि॒ष्य॒तीति॑ - जुहु॒याथ् - सा॒यं प्रा॑तरुप॒सद्य॑ - श्वतु॑र्विंशतिः सं - च॒तुरोऽग्रे॑ - षोड॑श च)
(A3)

TS 6.2.4.1

सुवर्गमिति सुवः - गम् । वै । एते । लोकम् । यन्ति । ये । उपसद् इत्युप - सद् । उपयन्तीयुप - यन्ति । तेषाम् । यः । उन्नयतु इत्युत् - नयते । हीयते । एव । सः । न । उदिति । अनेषि । इति । सूनीयमिति सु - उनीयम् । इव । यः । वै । स्वार्थेतामिति स्वार्थ-इताम् । यताम् । श्रान्तः । हीयते । उत । सः । निष्ठ्याय । सह । वसति । तस्मात् । सकृत् । उनीयेत्युत्-नीय । न । अपरम् । उदिति । नयेत् । दुद्धा । उदिति । नयेत् । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे । 20

TS 6.2.4.2

यज्ञः । देवेभ्यः । निलायत । विष्णुः । रूपम् । कृत्वा । सः । पृथिवीम् । प्रेति । अविशत् । तम् । देवाः । हस्तान् । स्रग्भ्येति सं - रभ्य । ऐच्छन् । तम् । इन्द्रः । उपर्युपरीत्युपरि - उपरि । अतीति । अक्रमत् । सः । अब्रवीत् । कः । मा । अयम् । उपर्युपरीत्युपरि - उपरि । अतीति । अक्रमीत् । इति । अहम् । दुर्ग इति दुः - गे । हन्ता । इति । अथ । कः । त्वम् । इति । अहम् । दुर्गादिति दुः - गात् । आहर्तेत्या - हर्ता । इति । सः । अब्रवीत् । दुर्ग इति दुः - गे । वै । हन्ता । अवोचथाः । वराहः । अयम् । वाममोष इति वाम - मोषः । 21

TS 6.2.4.3

सप्तानाम् । गिरीणाम् । परस्तात् । वित्तम् । वेद्यम् । असुराणाम् । बिभर्ति । तम् । जहि । यदि । दुर्ग इति दुः - गे । हन्ता । असि । इति । सः । दुर्भपुञ्जीलमिति दर्भ - पुञ्जीलम् । उद्धृतेत्युत् - वृह्य । सप्त । गिरीन् । भित्वा । तम् । अहन् । सः । अब्रवीत् । दुर्गादिति दुः - गात् । वै । आहर्तेत्या - हर्ता । अवोचथाः । एतम् । एति । हर । इति । तम् । एभ्यः । यज्ञः । एव । यज्ञम् । एति । अहरत् । यत् । तत् । वित्तम् । वेद्यम् । असुराणाम् । अविन्दन्त । तत् । एकम् । वेद्यै । वेदित्वमिति वेदि - त्वम् । असुराणाम् । 22

TS 6.2.4.4

वै । इ॒यम् । अ॒ग्रे । आ॒सीत् । याव॑त् । आसी॑नः । प॒राप॑श्य॒तीति॑ प॒रा - प॑श्य॒न्ति । ताव॑त् । दे॒वाना॑म् । ते । दे॒वाः । अ॒ब्रु॒वन् । अस्तु॑ । ए॒व । नः । अ॒स्याम् । अ॒पीति॑ । इति॑ । कि॒यत् । वः । दा॒स्याम् । इति॑ । याव॑त् । इ॒यम् । स॒लावृ॑की । त्रिः । प॒रि॒क्राम॑तीति॑ प॒रि॒क्राम॑न्ति । ताव॑त् । नः । दु॒त्त । इति॑ । सः । इन्द्रः॑ । स॒लावृ॑की । रू॒पम् । कृ॒त्वा । इ॒माम् । त्रिः । स॒र्वतः॑ । प॒रीति॑ । अ॒क्राम॑त् । तत् । इ॒माम् । अ॒विन्द॑न्त । यत् । इ॒माम् । अ॒विन्द॑न्त । तत् । वे॒द्यै । वे॒दित्व॑मिति॑ वे॒दि - त्वम् । 23

TS 6.2.4.5

सा । वै । इ॒यम् । सर्वा॑ । ए॒व । वे॒दिः । इ॒यति॑ । श॒क्ष्या॑मि । इति॑ । तु । वै । अ॒व॒माये॑त्य॒व - मा॒यं । य॒जन्ते॑ । त्रि॒ंशत् । प॒दानि॑ । प॒श्चात् । त्रि॒र॒श्नी॑ । भ॒वति॑ । ष॒द्वि॒ंश॒दिति॑ षट् - त्रि॒ंशत् । प्रा॒ची । चतु॑र्वि॒ंशति॑रिति॑ चतुः - वि॒ंशतिः॑ । पु॒रस्ता॑त् । त्रि॒र॒श्नी॑ । द॒शदु॑शेति॑ द॒श-दु॑श । स॒मिति॑ । प॒द्यन्ते॑ । द॒शाक्ष॑रेति॑ द॒श - अ॒क्षरा॑ । वि॒राडिति॑ वि - राट् । अ॒न्नम् । वि॒राडिति॑ वि - राट् । वि॒राजेति॑ वि - राजा॑ । ए॒व । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न - अ॒द्यम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । उ॒दिति॑ । ह॒न्ति । यत् । ए॒व । अ॒स्याः । अ॒मे॒द्धय॑म् । तत् । अ॒पेति॑ । ह॒न्ति । उ॒दिति॑ । ह॒न्ति । तस्मा॑त् । ओष॑धयः । प॒रेति॑ । भ॒वन्ति॑ ( ) । ब॒रु॒हिः । स्तृ॒णाति॑ । तस्मा॑त् । ओष॑धयः । पुनः॑ । एति॑ । भ॒वन्ति॑ । उ॒त्तर॑मित्युत् - त॒रम् । ब॒रु॒हिषः॑ । उ॒त्तर॑ब॒रु॒हिरित्यु॑त्तर - ब॒रु॒हिः । स्तृ॒णाति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । वै । ब॒रु॒हिः । यज॑मानः । उ॒त्तर॑ब॒रु॒हिरित्यु॑त्तर - ब॒रु॒हिः । यज॑मानम् । ए॒व । अ॒य॒ज॒मा॒नात् । उ॒त्तर॑मित्युत् - त॒रम् । क॒रोति॑ । तस्मा॑त् । यज॑मानः । अ॒य॒ज॒मा॒नात् । उ॒त्तर॑ इत्युत् - त॒रः ॥ 24

(रु॒न्धे - वा॒म॒मो॒षो - वे॒दित्व॑मसु॒राणां - वे॒दित्वं - भ॑वन्ति - पञ्चवि॒ंशति॑श्च) (A4)

TS 6.2.5.1

यत् । वै । अनी॑शानः । भा॒रम् । आ॒दु॒त्त इ॒त्या॑ - दु॒त्ते । वी॒तिं । वै । सः । लि॒श॒ते । यत् ।
 । द्वा॒द॒श । सा॒ह॒स्येति॑ स - अ॒ह॒स्यं । उ॒प॒स॒दु इ॒त्यु॒प - स॒दः । स्युः । ति॒स्रः । अ॒हीन॑स्य ।
 य॒ज्ञस्य॑ । वि॒लो॒मेति॑ वि - लो॒म । क्रि॒येत् । ति॒स्रः । ए॒व । सा॒ह॒स्येति॑ स - अ॒ह॒स्यं । उ॒प॒स॒दु
 इ॒त्यु॒प - स॒दः । द्वा॒द॒श । अ॒हीन॑स्य । य॒ज्ञस्य॑ । स॒वीर्य॑त्वायेति॑ स॒वीर्य॑ - त्वा॒यं । अथो॑ इति॑
 । स॒लो॒मेति॑ स-लो॒म । क्रि॒येत् । व॒थ्स॑स्यं । ए॒कः । स्त॒नः । भा॒गी । हि । सः । अथ॑ ।
 ए॒कम् । स्त॒नम् । व्र॒तम् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । अथ॑ । द्वा॒ । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । च॒तुरः ।
 ए॒तत् । वै । 25

TS 6.2.5.2

क्षुर॑प॒वीति॑ क्षुर - प॒वि । ना॒मं । व्र॒तम् । ये॒नं । प्रेति॑ । जा॒तान् । भ्रातृ॑व्यान् । नु॒दते॑ ।
 प्रती॑तिं । ज॒निष्य॑मा॒णान् । अथो॑ इति॑ । क॒नीय॑सा । ए॒व । भू॒यः । उ॒पेति॑ । ए॒ति ।
 च॒तुरः । अ॒ग्रे । स्त॒नान् । व्र॒तम् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । द्वा॒ ।
 अथ॑ । ए॒कम् । ए॒तत् । वै । सु॒ज॒घ्नमि॑ति॑ सु - ज॒घ्नम् । ना॒मं । व्र॒तम् । त॒प॒स्यम् ।
 सु॒व॒र्ग्यमि॑ति॑ सु॒वः - ग्य॑म् । अथो॑ इति॑ । प्रेति॑ । ए॒व । जा॒य॒ते । प्र॒जये॑ति॑ प्र - ज॒या॑ । प॒शुभि॑रिति॑
 प॒शु - भिः । य॒वा॒गूः । रा॒ज॒न्यस्य॑ । व्र॒तम् । कू॒रा । इ॒व । वै । य॒वा॒गूः । कू॒रः । इ॒व । 26

TS 6.2.5.3

रा॒ज॒न्यः । व॒ज्रस्य॑ । रू॒पम् । स॒मृद्ध्या॑ इति॑ सं-ऋ॒द्ध्यै । आ॒मि॒क्षा॑ । वै॒श्यस्य॑ । पा॒क॒य॒ज्ञस्येति॑
 पा॒क - य॒ज्ञस्य॑ । रू॒पम् । पु॒ष्ट्यै॑ । प॒यः । ब्रा॒ह्म॒णस्य॑ । ते॒जः । वै । ब्रा॒ह्म॒णः । ते॒जः ।
 प॒यः । ते॒जसा॑ । ए॒व । ते॒जः । प॒यः । आ॒त्मन् । धृ॒त्ते । अथो॑ इति॑ । प॒यसा॑ । वै ।
 गर्भाः॑ । व॒द॒र्धन्ते॑ । गर्भः॑ । इ॒व । ख॒लु । वै । ए॒षः । यत् । दी॒क्षितः॑ । यत् । अ॒स्य ।
 प॒यः । व्र॒तम् । भ॒वति॑ । आ॒त्मान॑म् । ए॒व । तत् । व॒द॒र्धय॑ति । त्रि॒व्र॒त इति॑ त्रि - व्र॒तः । वै
 । म॒नुः । आ॒सीत् । द्वि॒व्र॒ता इति॑ द्वि - व्र॒ताः । अ॒सुराः॑ । ए॒क॒व्र॒ता इत्ये॒क - व्र॒ताः । 27

TS 6.2.5.4

देवाः । प्रातः । म॒द्व्यन्दि॑ने । सा॒यम् । तत् । मनोः॑ । व्र॒तम् । आ॒सीत् । पा॒क॒य॒स्स्येति॑
पाक - य॒स्स्य॑ । रू॒पम् । पु॒ष्ट्यै॑ । प्रातः । च । सा॒यम् । च । अ॒सुरा॑णाम् । निर्म॒द्व्यमि॑ति
निः-म॒द्व्यम् । क्षु॒धः । रू॒पम् । ततः॑ । ते । परेति॑ । अ॒भव॑न् । म॒द्व्यन्दि॑ने । म॒द्व्यरा॑त्र इति॑
म॒द्व्य - रा॑त्रे । दे॒वाना॑म् । ततः॑ । ते । अ॒भव॑न् । सु॒वर्ग॑मिति॑ सु॒वः-ग॑म् । लो॒कम् । आ॒यन्
। यत् । अ॒स्य । म॒द्व्यन्दि॑ने । म॒द्व्यरा॑त्र इति॑ म॒द्व्य-रा॑त्रे । व्र॒तम् । भव॑ति । म॒द्व्यतः॑ । वै
। अ॒न्नेन॑ । भु॒ञ्जते॑ । म॒द्व्यतः॑ । ए॒व । तत् । ऊ॒र्जम् । ध॒त्ते । भ्रातृ॑व्याभिभूत्या॒ इति॑ भ्रातृ॑व्य
- अ॒भिभू॑त्यै । भव॑ति । आ॒त्मना॑ । 28

TS 6.2.5.5

परेति॑ । अ॒स्य । भ्रातृ॑व्यः । भ॒वति॑ । गर्भः॑ । वै । ए॒षः । यत् । दी॒क्षितः॑ । योनिः॑
। दी॒क्षित॒विमि॑तमिति॑ दी॒क्षित - वि॑मितम् । यत् । दी॒क्षितः॑ । दी॒क्षित॒विमि॑तादिति॑ दी॒क्षित -
वि॑मितात् । प्र॒वसे॑दिति॑ प्र - व॒सेत् । यथा॑ । योनेः॑ । गर्भः॑ । स्क॒न्दति॑ । ता॒दृक् । ए॒व । तत्
। न । प्र॒वस्त॑व्यमिति॑ प्र - व॒स्तव्य॑म् । आ॒त्मनः॑ । गो॒पी॒थाय॑ । ए॒षः । वै । व्या॒घ्रः । कु॒लगो॑प
इति॑ कु॒ल - गो॑पः । यत् । अ॒ग्निः । तस्मा॑त् । यत् । दी॒क्षितः॑ । प्र॒वसे॑दिति॑ प्र - व॒सेत् । सः
। ए॒नम् । ई॒श्वरः॑ । अ॒नू॒त्थाये॑त्यनु - उ॒त्थाय॑ । ह॒न्तोः॑ । न । प्र॒वस्त॑व्यमिति॑ प्र - व॒स्तव्य॑म्
। आ॒त्मनः॑ । गु॒प्त्यै॑ । द॒क्षिण॑तः । श॒ये । ए॒तत् । वै । यज॑मानस्य ( ) । आ॒यत॑नमित्या॑ -
यत॑नम् । स्वे । ए॒व । आ॒यत॑न॒ इत्या॑-यत॑ने । श॒ये । अ॒ग्निम् । अ॒भ्या॒वृ॒त्येत्या॑भि-आ॒वृ॒त्य॑ ।
श॒ये । दे॒वताः॑ । ए॒व । य॒ज्ञम् । अ॒भ्या॒वृ॒त्येत्या॑भि-आ॒वृ॒त्य॑ । श॒ये ॥ 29

(एतद्वै-क्रूर इवै-कव्रता-आत्मना-यजमानस्य-त्रयोदश च) (A5)

TS 6.2.6.1

पुरो॑ह॒विषी॑ति॒ पुरः-ह॒विषि॑ । दे॒व॒यज॑न् इति॑ दे॒व-यज॑ने । या॒जये॑त् । यम् । का॒मये॑त् । उपेति॑

। ए॒न॒म् । उ॒त्तर॑ इत्यु॒त् - त॒रः । य॒ज्ञः । न॒मे॒त् । अ॒भी॒ति॑ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः-ग॒म् ।
 लो॒क॒म् । ज॒ये॒त् । इ॒ति॑ । ए॒त॒त् । वै । पु॒रो॒ह॑वि॒रि॒ति॑ पु॒रः-ह॒विः । दे॒व॒य॒ज॑न॒मि॒ति॑ दे॒व-य॒ज॑न॒म् ।
 । य॒स्य॑ । हो॒ता॑ । प्रा॒त॒र॒नु॒वा॒क॒मि॒ति॑ प्रा॒तः-अ॒नु॒वा॒क॒म् । अ॒नु॒ब्रु॒व॒न्नि॒त्य॑नु - ब्रु॒व॒न् । अ॒ग्नि॒म् ।
 अ॒पः । आ॒दि॒त्य॒म् । अ॒भी॒ति॑ । वि॒प॒श्य॒ती॒ति॑ वि-प॒श्य॑ति । उ॒पे॒ति॑ । ए॒न॒म् । उ॒त्तर॑ इत्यु॒त्
 - त॒रः । य॒ज्ञः । न॒म॒ति॑ । अ॒भी॒ति॑ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् । ज॒य॒ति॑ ।
 आ॒प्ते॑ । दे॒व॒य॒ज॑न॒ इति॑ दे॒व-य॒ज॑ने । या॒ज॒ये॒त् । भ्रा॒तृ॒व्य॒व॒न्त॒मि॒ति॑ भ्रा॒तृ॒व्य - व॒न्त॒म् । प॒न्था॑म्
 । वा । अ॒धि॒स्प॒रु॒श॒ये॒दि॒त्य॑धि-स्प॒रु॒श॒ये॒त् । क॒र्त॒म् । वा । या॒व॑त् । न । अ॒न॑से । या॒त॒वै । 30

TS 6.2.6.2

न । र॒था॒य॑ । ए॒त॒त् । वै । आ॒प्त॒म् । दे॒व॒य॒ज॑न॒मि॒ति॑ दे॒व - य॒ज॑न॒म् । आ॒प्नो॑ति॑ । ए॒व । भ्रा॒तृ॒व्य॒म्
 । न । ए॒न॒म् । भ्रा॒तृ॒व्यः । आ॒प्नो॑ति॑ । ए॒को॒न्न॒त॒ इत्ये॒क॑-उ॒न्न॒ते॑ । दे॒व॒य॒ज॑न॒ इति॑ दे॒व - य॒ज॑ने ।
 या॒ज॒ये॒त् । प॒शु॒का॑म॒मि॒ति॑ प॒शु - का॒म॒म् । ए॒को॒न्न॒ता॒दि॒त्ये॒क॑ - उ॒न्न॒ता॒त् । वै । दे॒व॒य॒ज॑ना॒दि॒ति॑ दे॒व
 - य॒ज॑ना॒त् । अ॒ङ्गि॒र॒सः । प॒शून् । अ॒सृ॒ज॒न्त॒ । अ॒न्त॒रा । स॒दो॒ह॒वि॒र्धा॒ने॒ इति॑ स॒दः-ह॒वि॒र्धा॒ने॒
 । उ॒न्न॒त॒मि॒त्यु॒त् - न॒त॒म् । स्या॒त् । ए॒त॒त् । वै । ए॒को॒न्न॒त॒मि॒त्ये॒क॑ - उ॒न्न॒त॒म् । दे॒व॒य॒ज॑न॒मि॒ति॑
 दे॒व - य॒ज॑न॒म् । प॒शु॒मा॒नि॒ति॑ प॒शु - मा॒न् । ए॒व । भ॒व॒ति॑ । त्र्यु॒न्न॒त॒ इति॑ त्रि - उ॒न्न॒ते॑ । दे॒व॒य॒ज॑न॒
 इति॑ दे॒व - य॒ज॑ने । या॒ज॒ये॒त् । सु॒व॒र्ग॒का॑म॒मि॒ति॑ सु॒व॒र्ग - का॒म॒म् । त्र्यु॒न्न॒ता॒दि॒ति॑ त्रि - उ॒न्न॒ता॒त्
 । वै । दे॒व॒य॒ज॑ना॒दि॒ति॑ दे॒व - य॒ज॑ना॒त् । अ॒ङ्गि॒र॒सः । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् ।
 आ॒य॒न् । अ॒न्त॒रा । आ॒ह॒व॒नी॒य॒मि॒त्या॑-ह॒व॒नी॒य॒म् । च॒ । ह॒वि॒र्धा॒न॒मि॒ति॑ ह॒विः - धा॒न॒म् । च॒ । 31

TS 6.2.6.3

उ॒न्न॒त॒मि॒त्यु॒त् - न॒त॒म् । स्या॒त् । अ॒न्त॒रा । ह॒वि॒र्धा॒न॒मि॒ति॑ ह॒विः - धा॒न॒म् । च॒ । स॒दः॑ । च॒
 । अ॒न्त॒रा । स॒दः॑ । च॒ । गा॒र॒ह॑प॒त्य॒मि॒ति॑ गा॒र॒ह॑ - प॒त्य॒म् । च॒ । ए॒त॒त् । वै । त्र्यु॒न्न॒त॒मि॒ति॑
 त्रि - उ॒न्न॒त॒म् । दे॒व॒य॒ज॑न॒मि॒ति॑ दे॒व - य॒ज॑न॒म् । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः - ग॒म् । ए॒व । लो॒क॒म् ।
 ए॒ति॑ । प्र॒ति॑ष्ठि॒त् इति॑ प्र॒ति॑ - स्थि॒ते॑ । दे॒व॒य॒ज॑न॒ इति॑ दे॒व - य॒ज॑ने । या॒ज॒ये॒त् । प्र॒ति॑ष्ठा॒का॑म॒मि॒ति॑

प्रतिष्ठा - कामम् । एतत् । वै । प्रतिष्ठितमिति प्रति - स्थितम् । देवयजनमिति देव - यजनम् । यत् । सर्वतः । समम् । प्रतीतिम् । एव । तिष्ठति । यत्र । अन्याअन्या इत्यन्याः - अन्याः । ओषधयः । व्यतिषक्ता इति वि - अतिषक्ताः । स्युः । तत् । याजयेत् । पशुकाममिति पशु - कामम् । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । अस्मै । पशून् । 32

TS 6.2.6.4

अवेति । रुन्धे । पशुमानिति पशु - मान् । एव । भवति । निरुऋतिगृहीत इति निरुऋति - गृहीते । देवयजन इति देव-यजने । याजयेत् । यम् । कामयेत् । निरुऋत्येति निः - ऋत्या । अस्य । यज्म् । ग्राहयेयम् । इति । एतत् । वै । निरुऋतिगृहीतमिति निरुऋति - गृहीतम् । देवयजनमिति देव - यजनम् । यत् । सदृश्यै । सत्याः । ऋक्षम् । निरुऋत्येति निः - ऋत्या । एव । अस्य । यज्म् । ग्राहयति । व्यावृत्त इति वि-आवृत्ते । देवयजन इति देव - यजने । याजयेत् । व्यावृत्काममिति व्यावृत्-कामम् । यम् । पात्रे । वा । तल्पे । वा । मीमांसेरन् । प्राचीनम् । आहवनीयादित्या - हवनीयात् । प्रवणमिति प्र - वणम् । स्यात् । प्रतीचीनम् । गारुहपत्यादिति गारुह - पत्यात् । एतत् । वै । व्यावृत्तमिति वि - आवृत्तम् । देवयजनमिति देव - यजनम् । वीतिम् । पाप्मना ( ) । भ्रातृव्येण । एति । वर्तते । न । एनम् । पात्रे । न । तल्पे । मीमांसन्ते । कार्ये । देवयजन इति देव-यजने । याजयेत् । भूतिकाममिति भूति - कामम् । कार्यः । वै । पुरुषः । भवति । एव ॥ 33

(यातवै - हविर्धानं च - पशून् - पाप्मना - ऽष्टादश च) (A6)

TS 6.2.7.1

तेभ्यः । उत्तरवेदिरित्युत्तर - वेदिः । सिंहीः । रूपम् । कृत्वा । उभयान् । अन्तरा । अपक्रम्येत्यप - क्रम्य । अतिष्ठत् । ते । देवाः । अमन्यन्त । यतरान् । वै । इयम् । उपावर्त्स्यतीत्युप-आवर्त्स्यति । ते । इदम् । भविष्यन्ति । इति । ताम् । उपेति । अमन्त्रयन्त

। सा । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । सर्वा॑न् । मया॑ । कामा॑न् । वी॒तिं । अ॒श्वव॑थ । पूर्वा॑म् ।
तु । मा । अ॒ग्नेः । आहु॑तिरित्या - हु॒तिः । अ॒श्वव॑तै । इति॑ । तस्मा॑त् । उ॒त्तर॑वेदिमित्यु॒त्तर -
वेदि॑म् । पूर्वा॑म् । अ॒ग्नेः । व्याघा॑रयन्तीति॑ वि-आघा॑रयन्ति । वारे॑वृ॒तमि॑ति॒ वारे॑-वृ॒तम् । हि ।
अ॒स्यै । शम्य॑या । परी॑तिं । मि॒मी॒ते । 34

TS 6.2.7.2

मात्रा॑ । ए॒व । अ॒स्यै । सा । अथो॑ इति॑ । यु॒क्तेन॑ । ए॒व । यु॒क्तम् । अवे॑ति । रु॒न्धे ।
वि॒त्ताय॑नीति॑ वि॒त्त - अय॑नी । मे । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । वि॒त्ता । हि । ए॒नान् । आव॑त् ।
। वि॒त्ताय॑नीति॑ वि॒त्त - अय॑नी । मे । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । वि॒त्तान् । हि । ए॒नान् ।
आव॑त् । अव॑तात् । मा । ना॒थित॑म् । इति॑ । आ॒ह । ना॒थितान् । हि । ए॒नान् । आव॑त् ।
अव॑तात् । मा । व्य॒थित॑म् । इति॑ । आ॒ह । व्य॒थितान् । हि । ए॒नान् । आव॑त् । वि॒देः ।
अ॒ग्निः । नभः॑ । नाम॑ । 35

TS 6.2.7.3

अ॒ग्ने । अ॒ङ्गिरः॑ । इति॑ । त्रिः । ह॒रति॑ । ये । ए॒व । ए॒षु । लो॒केषु॑ । अ॒ग्रय॑ः । तान् ।
। ए॒व । अवे॑ति । रु॒न्धे । तू॒ष्णीम् । च॒तुर्थ॑म् । ह॒रति॑ । अ॒निरु॑क्तमित्य॒निः - उ॒क्तम् ।
। ए॒व । अवे॑ति । रु॒न्धे । सि॒न्हीः । अ॒सि । म॒हिषीः॑ । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह ।
सि॒न्हीः । हि । ए॒षा । रू॒पम् । कृ॒त्वा । उ॒भया॑न् । अ॒न्तरा॑ । अ॒प॒क्रम्ये॑त्य॒प - क्रम्य॑ ।
अति॑ष्ठत् । उ॒रु । प्र॒थस्व॑ । उ॒रु । ते । य॒ज्ञप॑तिरिति॑ य॒ज्ञ - प॑तिः । प्र॒थता॑म् । इति॑ ।
आ॒ह । यज॑मानम् । ए॒व । प्र॒जये॑ति॒ प्र - जया॑ । प॒शुभि॑रिति॑ प॒शु - भिः॑ । प्र॒थय॑ति । ध्रु॒वा । 36

TS 6.2.7.4

अ॒सि । इति॑ । समि॑तिं । ह॒न्ति । धृ॒त्यै । दे॒वेभ्यः॑ । शु॒न्धस्व॑ । दे॒वेभ्यः॑ । शु॒म्भस्व॑ । इति॑
। अवे॑ति । च । उ॒क्षति॑ । प्रेति॑ । च । कि॒रति॑ । शु॒द्ध्यै । इ॒न्द्रघो॑ष इती॒न्द्र - घो॑षः । त्वा॒

। वसुभिरिति वसु - भिः । पुरस्तात् । पातु । इति । आह । दिग्भ्य इति दिक् - भ्यः । एव । एनाम् । प्रेति । उक्षति । देवान् । च । इत् । उत्तरवेदिरित्युत्तर - वेदिः । उपाववर्तीत्युप - आववर्ति । इह । एव । वीति । जयामहै । इति । असुराः । वज्रम् । उद्यत्येत्युत् - यत्यं । देवान् । अभीति । आयन्तु । तान् । इन्द्रघोष इतीन्द्र - घोषः । वसुभिरिति वसु - भिः । पुरस्तात् । अपेति । 37

TS 6.2.7.5

अनुदत् । मनोजवा इति मनः - जवाः । पितृभिरिति पितृ - भिः । दक्षिणतः । प्रचेता इति प्र - चेताः । रुद्रैः । पश्चात् । विश्वकर्मेति विश्व - कर्मा । आदित्यैः । उत्तरत इत्युत् - तरतः । यत् । एवम् । उत्तरवेदिमित्युत्तर - वेदिम् । प्रोक्षतीति प्र - उक्षति । दिग्भ्य इति दिक् - भ्यः । एव । तत् । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदुते । इन्द्रः । यतीन् । सालावृकेभ्यः । प्रेति । अयच्छत् । तान् । दक्षिणतः । उत्तरवेद्या इत्युत्तर - वेद्याः । आदन् । यत् । प्रोक्षणीनामिति प्र - उक्षणीनाम् । उच्छिष्येतेत्युत् - शिष्येत । तत् । दक्षिणतः । उत्तरवेद्या इत्युत्तर - वेद्यै । नीति । नयेत् । यत् । एव । तत्र । क्रूरम् । तत् । तेन । शमयति । यम् । द्विष्यात् । तम् । ध्यायेत् । शुचा ( ) । एव । एनम् । अर्पयति ॥ (मिमीते - नाम - ध्रुवा - ऽप - शुचा - त्रीणि च) (आ7) 38

TS 6.2.8.1

सा । उत्तरवेदिरित्युत्तर-वेदिः । अब्रवीत् । सर्वान् । मया । कामान् । वीति । अश्ववथ । इति । ते । देवाः । अकामयन्तु । असुरान् । भ्रातृव्यान् । अभीति । भवेम । इति । ते । अजुह्वुः । सिंहीः । असि । सपत्नसाहीति सपत्न - साही । स्वाहा । इति । ते । असुरान् । भ्रातृव्यान् । अभीति । अभवन् । ते । असुरान् । भ्रातृव्यान् । अभिभूयेत्यभि - भूयं ।

अ॒काम॒यन्त॒ । प्र॒जामि॑तिं प्र-जाम् । वि॒न्देम॒हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॒वुः । सि॒न्हीः । अ॒सि ।
सुप्र॒जाव॑निरिति सुप्रजा - वनिः । स्वाहा॑ । इति॑ । ते । प्र॒जामि॑तिं प्र-जाम् । अ॒विन्दु॑न्त । ते
। प्र॒जामि॑तिं प्र - जाम् । वित्त्वा । 39

TS 6.2.8.2

अ॒काम॒यन्त॒ । प॒शून् । वि॒न्देम॒हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॒वुः । सि॒न्हीः । अ॒सि । रा॒यस्पोष॑वनिरिति
रायस्पोष - वनिः । स्वाहा॑ । इति॑ । ते । प॒शून् । अ॒विन्दु॑न्त । ते । प॒शून् । वित्त्वा ।
अ॒काम॒यन्त॒ । प्र॒तिष्ठा॑मितिं प्रति - स्थाम् । वि॒न्देम॒हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॒वुः । सि॒न्हीः ।
अ॒सि । आ॒दित्य॑वनिरित्यादित्य - वनिः । स्वाहा॑ । इति॑ । ते । इ॒माम् । प्र॒तिष्ठा॑मितिं प्रति -
स्थाम् । अ॒विन्दु॑न्त । ते । इ॒माम् । प्र॒तिष्ठा॑मितिं प्रति - स्थाम् । वित्त्वा । अ॒काम॒यन्त॒ ।
दे॒वताः॑ । आ॒शिष॑ इत्या॑ - शिषः । उपेति॑ । इ॒याम् । इति॑ । ते । अ॒जुह॒वुः । सि॒न्हीः ।
अ॒सि । एति॑ । व॒ह । दे॒वान् । दे॒वय॑त इति॑ देव - यते । 40

TS 6.2.8.3

यज॑मानाय । स्वाहा॑ । इति॑ । ते । दे॒वताः॑ । आ॒शिष॑ इत्या॑ - शिषः । उपेति॑ । आ॒य॒न् ।
पञ्च॑ । कृ॒त्वं । व्या॑घारयतीति वि - आघारयति । पञ्चा॑क्षरेति पञ्च-अ॒क्षरा॑ । प॒ङ्क्तिः । पा॒ङ्क्तः ।
य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अ॒क्ष॒ण॒या । व्या॑घारयतीति वि-आघारयति । तस्मा॑त्
। अ॒क्ष॒ण॒या । प॒शवः॑ । अ॒ङ्गानि॑ । प्रेति॑ । ह॒रन्ति॑ । प्र॒ति॒ष्ठित्या॑ इति॑ प्र॒ति - स्थि॒त्यै । भू॒तेभ्यः॑
। त्वा॒ । इति॑ । सु॒चम् । उ॒दिति॑ । गृ॒ह्णा॒ति । ये । ए॒व । दे॒वाः । भू॒ताः । तेषा॑म् । तत्
। भा॒ग॒धे॒यमि॑तिं भाग-धेयम् । तान् । ए॒व । तेन॑ । प्री॒णा॒ति । पौतु॑द्रवान् । प॒रि॒धीनि॑तिं परि -
धीन् । प॒रीति॑ । दु॒धा॒ति । ए॒षाम् । 41

TS 6.2.8.4

लो॒काना॑म् । वि॒धृत्या॑ इति॑ वि-धृत्यै । अ॒ग्नेः । त्र॒यः । ज॒याया॑सः । भ्रा॒तरः । आ॒स॒न् ।
। ते । दे॒वेभ्यः॑ । ह॒व्यम् । व॒हन्तः॑ । प्रेति॑ । अ॒मी॒यन्त॒ । सः । अ॒ग्निः । अ॒भि॒भेत् ।

इत्थम् । वाव । स्यः । आर्तिम् । एति । अरिष्यति । इति । सः । निलायत । सः ।
याम् । वनस्पतिषु । अवसत् । ताम् । पूतुद्रौ । याम् । ओषधीषु । ताम् । सुगन्धितेजं
इति सुगन्धि - तेजने । याम् । पशुषु । ताम् । पेत्यस्य । अन्तरा । शृङ्गे इति । तम् ।
देवताः । प्रैषमिति प्र - एषम् । ऐच्छन् । तम् । अन्विति । अविन्दुन् । तम् । अब्रुवन् । 42

TS 6.2.8.5

उपेति । नः । एति । वर्तस्व । हव्यम् । नः । वह । इति । सः । अब्रवीत् । वरम् ।
वृणै । यत् । एव । गृहीतस्य । अहुतस्य । बहिःपरिधीति बहिः - परिधि । स्कन्दात् । तत्
। मे । भ्रातृणाम् । भागधेयमिति भाग - धेयम् । असत् । इति । तस्मात् । यत् । गृहीतस्य
। अहुतस्य । बहिःपरिधीति बहिः - परिधि । स्कन्दति । तेषाम् । तत् । भागधेयमिति
भाग - धेयम् । तान् । एव । तेन । प्रीणाति । सः । अमन्यत् । अस्थन्वन्त इत्यस्थन् -
वन्तः । मे । पूर्वं । भ्रातरः । प्रेति । अमेषत् । अस्थानि । शातयै । इति । सः । यानि । 43

TS 6.2.8.6

अस्थानि । अशातयत । तत् । पूतुद्रु । अभवत् । यत् । मांसम् । उपमृतमित्युप - मृतम्
। तत् । गुल्गुलु । यत् । एतान् । सभारानिति सं - भारान् । सम्भरतीति सं-भरति । अग्निम्
। एव । तत् । समिति । भरति । अग्नेः । पुरीषम् । असि । इति । आह । अग्नेः । हि ।
एतत् । पुरीषम् । यत् । सभारा इति सं - भाराः । अथो इति । खलु । आहुः । एते । वाव ।
एनम् । ते । भ्रातरः । परीति । शेरे । यत् । पौतुद्रवाः । परिधय इति परि-धयः । इति ॥ 44

(वित्त्वा - देवयत - एषा - मब्रुवन् - यानि - चतुश्चत्वारिंशच्च) (A8)

TS 6.2.9.1

बद्धम् । अवेति । स्यति । वरुणपाशादिति वरुण - पाशात् । एव । एने इति । मुञ्चति ।

प्रेतिं । नेने॒क्ति । मे॒द्वये॑ इति॑ । ए॒व । ए॒ने इति॑ । क॒रोति॑ । सा॒वि॒त्रिया॑ । ऋ॒चा । हु॒त्वा । ह॒वि॒र्धाने॑ इति॑ ह॒विः-धा॑ने । प्रेतिं । वर्त॑यति । स॒वि॒तृप्र॑सूत इति॑ स॒वि॒तृ - प्र॑सूतः । ए॒व । ए॒ने इति॑ । प्रेतिं । वर्त॑यति । वरु॑णः । वै । ए॒षः । दु॒र्वा॒गिति॑ दुः - वाक् । उ॒भ॒यतः॑ । ब॒द्धः । यत् । अक्षः॑ । सः । यत् । उ॒थ्स॑र्जेदित्यु॑त् - स॒र्जेत् । यज॑मानस्य । गृ॒हान् । अ॒भ्यु॒थ्स॑र्जेदित्य॑भि - उ॒थ्स॑र्जेत् । सु॒वा॒गिति॑ सु - वाक् । दे॒व । दु॒र्यान् । एति॑ । व॒द् । इति॑ । आ॒ह । गृ॒हाः । वै । दु॒र्याः॑ । शान्त्यै॑ । पत्नी॑ । 45

TS 6.2.9.2

उ॒पेति॑ । अ॒न॒क्ति । पत्नी॑ । हि । सर्व॑स्य । मि॒त्रम् । मि॒त्र॒त्वायेति॑ मि॒त्र - त्वा॑यं । यत् । वै । पत्नी॑ । य॒ज्ञस्य॑ । क॒रोति॑ । मि॒थु॒नम् । तत् । अथो॑ इति॑ । पत्नि॑याः । ए॒व । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒न्वा॒र॒भं इत्य॑नु - आ॒र॒भः । अ॒न॒वच्छि॑त्त्या इत्य॑न॒व - छि॑त्त्यै । वर्त॑मना । वै । अ॒न्वित्ये॑त्य॑नु - इत्य॑ । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । जि॒घा॑स॒न्ति । वै॒ष्ण॒वीभ्या॑म् । ऋ॒ग्भ्या॑मित्य॑क्-भ्या॑म् । वर्त॑मनोः । जु॒होति॑ । य॒ज्ञः । वै । वि॒ष्णुः । य॒ज्ञात् । ए॒व । रक्षा॑सि । अ॒पेति॑ । ह॒न्ति । यत् । अ॒द्भ्युः॑ । अ॒न॒ग्रौ । आ॒हु॒ति॒मित्या॑ - हु॒तिम् । जु॒हु॒यात् । अ॒न्धः । अ॒द्भ्युः॑ । स्या॒त् । रक्षा॑सि । य॒ज्ञम् । ह॒न्युः । 46

TS 6.2.9.3

हि॒र॒ण्यम् । उ॒पा॒स्येत्यु॑प - अ॒स्यं । जु॒होति॑ । अ॒ग्नि॒वती॑त्य॑ग्नि॒वति॑ । ए॒व । जु॒होति॑ । न । अ॒न्धः । अ॒द्भ्युः॑ । भ॒वति॑ । न । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि । घ्न॑न्ति । प्रा॒ची इति॑ । प्रेतिं । इ॒तम् । अ॒द्भ्युः॑ । क॒ल्प॑यन्ती इति॑ । इति॑ । आ॒ह । सु॒व॒र्ग॒मिति॑ सु॒वः - ग॒म् । ए॒व । ए॒ने इति॑ । लो॒कम् । ग॒म॒यति॑ । अ॒त्र । र॒मे॒थाम् । वर्ष्म॑न् । पृ॒थि॒व्याः । इति॑ । आ॒ह । वर्ष्म॑ । हि । ए॒तत् । पृ॒थि॒व्याः । यत् । दे॒व॒यज॑न॒मिति॑ दे॒व - यज॑नम् । शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒वि॒र्धान॑मिति॑ ह॒विः-धा॑नम् । दि॒वः । वा । वि॒ष्णो । उ॒त । वा । पृ॒थि॒व्याः । 47

TS 6.2.9.4

इति । आशीर्षदयेत्याशीः - पदया । ऋचा । दक्षिणस्य । हविर्धानस्येति हविः - धानस्य । मेथीम् । नीति । हन्ति । शीरुषतः । एव । यज्ञस्य । यजमानः । आशिष इत्या । शिषः । अवेति । रुन्धे । दुण्डः । वै । औपरः । तृतीयस्य । हविर्धानस्येति हविः - धानस्य । वषट्कारेणेति वषट् - कारेण । अक्षम् । अच्छिनत् । यत् । तृतीयम् । छदिः । हविर्धानयोरिति हविः-धानयोः । उदाहियत् इत्युत् - आहियते । तृतीयस्य । हविर्धानस्येति हविः - धानस्य । अवरुद्ध्या इत्यव - रुद्ध्यै । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । हविर्धानमिति हविः-धानम् । विष्णोः । रराटम् । असि । विष्णोः । पृष्ठम् । असि । इति । आह । तस्मात् । एतावद्वेत्येतावत् - धा । शिरः । विष्युतमिति वि - स्यूतम् । विष्णोः ( ) । स्यूः । असि । विष्णोः । ध्रुवम् । असि । इति । आह । वैष्णवम् । हि । देवतया । हविर्धानमिति हविः - धानम् । यम् । प्रथमम् । ग्रन्थिम् । ग्रन्थीयात् । यत् । तम् । न । विस्त्रस्येदिति वि - स्त्रस्येत् । अमेहेन । अद्ध्युः । प्रेति । मीयेत् । तस्मात् । सः । विस्त्रस्य इति वि-स्त्रस्यः ॥ 48

(पत्नी -हन्तु-र्वा पृथिव्या-विष्युतं विष्णोः-षड्विंशतिश्च) (A9)

TS 6.2.10.1

देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसव इति प्र - सवे । इति । अभिम् । एति । दुत्ते । प्रसूत्या इति प्र - सूत्यै । अश्विनोः । बाहुभ्यामिति बाहु-भ्याम् । इति । आह । अश्विनौ । हि । देवानाम् । अद्ध्यु इति । आस्ताम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । इति । आह । यत्यै । वज्रः । इव । वै । एषा । यत् । अभिः । अभिः । असि । नारिः । असि । इति । आह । शान्त्यै । काण्डेकाण्ड इति काण्डे - काण्डे । वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । रक्षांसि । जिघांसन्ति । परिलिखितमिति परि - लिखितम् । रक्षः । परिलिखिता इति परि - लिखिताः । अरातयः । इति । आह । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप - हत्यै । 49

TS 6.2.10.2

इ॒दम् । अ॒हम् । रक्ष॑सः । ग्री॒वाः । अपी॑ति । कृ॒न्ता॒मि । यः । अ॒स्मान् । द्वेष्टि॑ । यम् ।
च । व॒यम् । द्विष्मः॑ । इति॑ । आ॒ह । द्वौ । वाव । पुरु॑षौ । यम् । च । ए॒व । द्वेष्टि॑ । यः
। च । ए॒नम् । द्वेष्टि॑ । तयोः॑ । ए॒व । अन॑न्तरायमित्यनन्तः - आ॒यम् । ग्री॒वाः । कृ॒न्ता॒ति
। दि॒वे । त्वा । अ॒न्तरि॑क्षाय । त्वा । पृथि॑व्यै । त्वा । इति॑ । आ॒ह । ए॒भ्यः । ए॒व ।
ए॒नाम् । लो॒केभ्यः॑ । प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । प॒रस्ता॑त् । अ॒र्वाची॑म् । प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । तस्मा॑त् । 50

TS 6.2.10.3

प॒रस्ता॑त् । अ॒र्वाची॑म् । म॒नुष्याः॑ । ऊ॒र्जम् । उपेति॑ । जी॒वन्ति॑ । क्रू॒रम् । इ॒व । वै ।
ए॒तत् । क॒रोति॑ । यत् । खन॑न्ति । अ॒पः । अ॒वेति॑ । न॒यति॑ । शान्त्यै॑ । यव॑मतीरिति॑ यव॑
- म॒तीः । अ॒वेति॑ । न॒यति॑ । ऊ॒र्क् । वै । यवः॑ । ऊ॒र्क् । उ॒दुम्बरः॑ । ऊ॒र्जा । ए॒व ।
ऊ॒र्जम् । समि॑ति । अ॒र्द्धय॑ति । यज॑मानेन । स॒म्मिते॑ति सं - मि॒ता । औ॒दुंब॑री । भ॒वति॑ ।
या॒वान् । ए॒व । यज॑मानः । ताव॑तीम् । ए॒व । अ॒स्मिन् । ऊ॒र्जम् । दु॒धाति॑ । पि॒तृणा॑म् ।
स॒दनम् । अ॒सि । इति॑ । ब॒रु॒हिः । अ॒वेति॑ । स्तृ॒णाति॑ । पि॒तृदे॒वत्य॑मिति॑ पितृ - दे॒वत्य॑म् । 51

TS 6.2.10.4

हि । ए॒तत् । यत् । नि॒खा॒त॒मिति॑ नि - खा॒तम् । यत् । ब॒रु॒हिः । अन॑वस्तीर्येत्यनव-स्तीर्य॑
। मि॒नुया॑त् । पि॒तृदे॒वत्येति॑ पितृ - दे॒वत्या॑ । नि॒खा॒तेति॑ नि - खा॒ता । स्या॑त् । ब॒रु॒हिः ।
अ॒वस्ती॑र्येत्यव- स्तीर्य॑ । मि॒नोति॑ । अ॒स्याम् । ए॒व । ए॒नाम् । मि॒नोति॑ । अथो॑ इति॑ ।
स्वा॒रु॒ह॒मिति॑ स्व-रु॒हम् । ए॒व । ए॒नाम् । क॒रोति॑ । उ॒दिति॑ । दि॒वम् । स्त॒भान् । एति॑ ।
अ॒न्तरि॑क्षम् । पृ॒ण । इति॑ । आ॒ह । ए॒षाम् । लो॒काना॑म् । वि॒धृत्या॑ इति॑ वि - धृ॒त्यै । द्यु॒तानः॑
। त्वा । मा॒रु॒तः । मि॒नो॒तु । इति॑ । आ॒ह । द्यु॒तानः॑ । ह । स्म । वै । मा॒रु॒तः । दे॒वाना॑म्
। औ॒दुंब॑रीम् । मि॒नोति॑ । तेन॑ । ए॒व । 52

TS 6.2.10.5

ए॒नाम् । मि॒नोति॑ । ब्र॒ह्म॒वनि॑मि॒ति ब्र॒ह्म - वनि॑म् । त्वा॒ । क्ष॒त्र॒वनि॑मि॒ति क्ष॒त्र - वनि॑म् । इति॑ ।
 आ॒ह । य॒था॒य॒जुरि॑ति॒ यथा॑ - य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । घृ॒तेन॑ । द्या॒वा॒पृथि॑वी इति॑ द्या॒वा-पृथि॑वी ।
 एति॑ । पृ॒णे॒थाम् । इति॑ । औ॒दु॒ब॒र्याम् । जु॒होति॑ । द्या॒वा॒पृथि॑वी इति॑ द्या॒वा - पृथि॑वी । ए॒व । र॒सेन॑
 । अ॒न॒क्ति॑ । अ॒न्त॒मित्या॑ - अ॒न्तम् । अ॒न्व॒व॒स्त्रा॒व॒य॒ती॒य॒नु - अ॒व॒स्त्रा॒व॒य॒ति॑ । अ॒न्त॒मित्या॑-अ॒न्तम्
 । ए॒व । य॒ज॒मान॑म् । ते॒ज॒सा । अ॒न॒क्ति॑ । ऐ॒न्द्रम् । अ॒सि॑ । इति॑ । छ॒दिः । अ॒धि॑ । नी॒ति॑
 । दु॒धा॒ति॑ । ऐ॒न्द्रम् । हि॑ । दे॒व॒ता॒या । स॒दः॑ । वि॒श्व॒ज॒न॒स्येति॑ वि॒श्व - ज॒न॒स्य॑ । छा॒या । इति॑
 । आ॒ह । वि॒श्व॒ज॒न॒स्येति॑ वि॒श्व - ज॒न॒स्य॑ । हि॑ । ए॒षा । छा॒या । यत् । स॒दः॑ । न॒व॒छ॒दीति॑
 न॒व - छ॒दि॑ । 53

TS 6.2.10.6

ते॒ज॒स्का॒म॒स्येति॑ ते॒जः॑ - का॒म॒स्य॑ । मि॒नु॒यात् । त्रि॒वृ॒तेति॑ त्रि॒-वृ॒ता॑ । स्तो॒मेन॑ । स॒मि॒त॒मि॒ति सं -
 मि॒त॒म् । ते॒जः॑ । त्रि॒वृ॒दि॒ति॑ त्रि॒-वृ॒त् । ते॒ज॒स्वी । ए॒व । भ॒व॒ति॑ । ए॒का॒द॒श॒छ॒दी॒त्येका॑द॒श - छ॒दि॑
 । इ॒न्द्रि॒यका॑म॒स्येती॑न्द्रि॒य - का॒म॒स्य॑ । ए॒का॒द॒शाक्ष॑रे॒त्येका॑द॒श-अ॒क्षरा॑ । त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒यम् ।
 त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒या॒वी । ए॒व । भ॒व॒ति॑ । प॒ञ्च॒द॒श॒छ॒दी॒ति प॒ञ्च॒द॒श-छ॒दि॑ । भ्रातृ॒व्य॒वत् इति॑ भ्रातृ॒व्य
 - व॒त् । प॒ञ्च॒द॒श इति॑ प॒ञ्च - द॒शः । व॒ज्रः॑ । भ्रातृ॒व्या॒भिभू॑त्या इति॑ भ्रातृ॒व्य - अ॒भिभू॑त्यै ।
 स॒प्त॒द॒श॒छ॒दी॒ति स॒प्त॒द॒श - छ॒दि॑ । प्र॒जाका॑म॒स्येति॑ प्र॒जा - का॒म॒स्य॑ । स॒प्त॒द॒श इति॑ स॒प्त - द॒शः ।
 प्र॒जाप॑ति॒रिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । प्र॒जाप॑ते॒रिति॑ प्र॒जा - प॒तेः । आ॒स्यै॑ । ए॒क॒वि॒ंश॒ति॒छ॒दी॒त्येक॑वि॒ंशति॑
 - छ॒दि॑ । प्र॒ति॒ष्ठाका॑म॒स्येति॑ प्र॒ति॒ष्ठा - का॒म॒स्य॑ । ए॒क॒वि॒ंश इत्ये॑क॒-वि॒ंशः । स्तो॒मा॒नां । प्र॒ति॒ष्ठेति॑
 प्र॒ति - स्था॑ । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति - स्थि॑त्यै । उ॒द॒रम् । वै । स॒दः॑ । ऊ॒र्क् । उ॒दु॒ब॒रः॑ ।
 म॒द्ध्य॒तः । औ॒दु॒ब॒रीम् । मि॒नोति॑ । म॒द्ध्य॒तः । ए॒व । प्र॒जा॒ना॒मि॒ति प्र - जा॒ना॒म् । ऊ॒र्ज॒म् ।
 दु॒धा॒ति॑ । तस्मा॑त् । 54

TS 6.2.10.7

म॒द्ध्य॒तः । ऊ॒र्जा । भु॒ञ्ज॒ते । य॒ज॒मा॒न॒लो॒क इति॑ यजमान - लो॒के । वै । दक्षि॑णानि । छ॒दी॒र्षि
। भ्रा॒तृ॒व्य॒लो॒क इति॑ भ्रातृव्य - लो॒के । उत्त॑राणीत्युत् - त॒रा॒णि । दक्षि॑णानि । उत्त॑राणीत्युत्
- त॒रा॒णि । क॒रो॒ति । यज॑मानम् । ए॒व । अय॑जमानात् । उत्त॑रमित्युत् - त॒र॒म् । क॒रो॒ति ।
तस्मा॑त् । यज॑मानः । अय॑जमानात् । उत्त॑र इत्युत् - त॒रः । अ॒न्त॒र्व॒र्तानि॑त्यन्तः - व॒र्तान् ।
क॒रो॒ति । व्यावृ॑त्या इति॑ वि-आवृ॑त्त्यै । तस्मा॑त् । अ॒र॒ण्य॒म् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । उपे॑ति ।
जी॒व॒न्ति । परी॑ति । त्वा । गि॒र्व॒णः । गि॒रः । इति॑ । आ॒ह । य॒था॒य॒जु॒रिति॑ यथा - य॒जुः ।
ए॒व । ए॒तत् । इन्द्र॑स्य । स्यूः । अ॒सि । इन्द्र॑स्य । ध्रु॒वम् । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । ऐन्द्र॑म्
। हि । दे॒व॒त॒या । स॒दः ( ) । यम् । प्र॒थ॒मम् । ग्र॒न्थि॒म् । ग्र॒थी॒यात् । यत् । तम् । न
। वि॒स्र॒स॒ये॒दिति॑ वि - स्र॒स॒ये॒त् । अ॒मे॒हे॒न् । अ॒द्भ्युः । प्रे॒ति । मी॒ये॒त् । तस्मा॑त् । सः ।
वि॒स्र॒स्य॒ इति॑ वि - स्र॒स्यः ॥ 55

(अप॑हृत्यै - तस्मा॑त् - पितृ॑दे॒व॒त्यं - ते॒नै॒व - न॒व॒छ॒दि - तस्मा॑त् - स॒दः - पञ्च॑दश च) (A10)

TS 6.2.11.1

शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञ॒स्य॑ । यत् । ह॒वि॒र्धा॒न॒मिति॑ ह॒विः॒धा॒न॒म् । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः
। उ॒प॒र॒वा इत्यु॑प - र॒वाः । ह॒वि॒र्धा॒न॒ इति॑ ह॒विः॒धा॒न॒म् । स्वा॒य॒न्ते । तस्मा॑त् । शी॒र॒ष॒न् ।
प्रा॒णा इति॑ प्र-अ॒नाः । अ॒ध॒स्ता॑त् । स्वा॒य॒न्ते । तस्मा॑त् । अ॒ध॒स्ता॑त् । शी॒र्ष्णः । प्रा॒णा इति॑
प्र-अ॒नाः । र॒क्षो॒ह॒ण॒ इति॑ र॒क्षः॒ह॒नः । व॒ल॒ग॒ह॒न॒ इति॑ व॒ल॒ग॒ह॒नः । वै॒ष्ण॒वान् । ख॒ना॒मि । इति॑
। आ॒ह । वै॒ष्ण॒वाः । हि । दे॒व॒त॒या । उ॒प॒र॒वा इत्यु॑प - र॒वाः । अ॒सु॒राः । वै । नि॒र्य॒न्त॒ इति॑
निः - य॒न्तः । दे॒वा॒ना॒म् । प्रा॒णो॒ष्विति॑ प्र - अ॒नेषु॑ । व॒ल॒गा॒निति॑ व॒ल॒गा॒न् । नी॒ति । अ॒ख॒न॒न् ।
। तान् । बा॒हु॒मा॒त्र इति॑ बा॒हु॒मा॒त्रे । अ॒न्वि॒ति । अ॒वि॒न्दु॒न् । तस्मा॑त् । बा॒हु॒मा॒त्रा इति॑ बा॒हु॒ -
मा॒त्राः । स्वा॒य॒न्ते । इ॒दम् । अ॒हम् । तम् । व॒ल॒ग॒मिति॑ व॒ल॒ग॒म् । उ॒दि॒ति । व॒पा॒मि । 56

TS 6.2.11.2

यम् । नः । समानः । यम् । असमानः । निचखानिति नि-चखानं । इति । आह । द्वौ । वाव । पुरुषौ । यः । च । एव । समानः । यः । च । असमानः । यम् । एव । अस्मै । तौ । वलगमिति वल - गम् । निखनंत इति नि - खनंतः । तम् । एव । उदिति । वृप्ति । समिति । तृप्ति । तस्मात् । संतृण्णा इति सं - तृण्णाः । अन्तरतः । प्राणा इति प्र - अनाः । न । समिति । भिन्ति । तस्मात् । असंभिन्ना इत्यसं - भिन्नाः । प्राणा इति प्र - अनाः । अपः । अवेति । नयति । तस्मात् । आर्द्राः । अन्तरतः । प्राणा इति प्र - अनाः । यवमतीरिति यव - मतीः । अवेति । नयति । 57

TS 6.2.11.3

ऊर्क । वै । यवः । प्राणा इति प्र - अनाः । उपरवा इत्युप-रवाः । प्राणेष्विति प्र - अनेषु । एव । ऊर्जम् । दुधाति । बरुहिः । अवेति । स्तृणाति । तस्मात् । लोमशाः । अन्तरतः । प्राणा इति प्र - अनाः । आज्येन । व्याघारयतीति वि - आघारयति । तेजः । वै । आज्यम् । प्राणा इति प्र - अनाः । उपरवा इत्युप - रवाः । प्राणेष्विति प्र - अनेषु । एव । तेजः । दुधाति । हनू इति । वै । एते इति । यज्ञस्य । यत् । अधिषवणे इत्यधि-सवने । न । समिति । तृप्ति । असंतृण्णे इत्यसं - तृण्णे । हि । हनू इति । अथो इति । खलु । दीर्घसोम इति दीर्घ - सोमे । संतृद्ये इति सं-तृद्ये । धृत्यै । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । हविर्धानमिति हविः - धानम् । 58

TS 6.2.11.4

प्राणा इति प्र - अनाः । उपरवा इत्युप - रवाः । हनू इति । अधिषवणे इत्यधि - सवने । जिह्वा । चर्म । ग्रावाणः । दन्ताः । मुखम् । आहवनीय इत्यां - हवनीयः । नासिका । उत्तरवेदिरित्युत्तर - वेदिः । उदरम् । सदः । यदा । खलु । वै । जिह्वया । दुश्चिति दत् - सु । अधीति । खादति । अथ । मुखम् । गच्छति । यदा । मुखम् । गच्छति । अथ ।

उदरम् । गच्छति । तस्मात् । हविर्धान इति हविः - धाने । चर्मन् । अधीति । ग्रावभिरिति
 ग्राव - भिः । अभिषुत्येत्यभि - सुत्यं । आहवनीय इत्या - हवनीये । हुत्वा । प्रत्यञ्चः ।
 पुरेत्येति परा - इत्यं । सदसि । भक्षयन्ति । यः । वै । विराज इति वि - राजः । यज्ञमुख
 इति यज्ञ - मुखे । दोहम् । वेद । दुहे । एव ( ) । एनाम् । इयम् । वै । विराडिति वि -
 राट् । तस्यै । त्वक् । चर्म । ऊधः । अधिषवणे इत्यधि-सवने । स्तनाः । उपरवा इत्युप
 - रवाः । ग्रावाणः । वृथाः । ऋत्विजः । दुहन्ति । सोमः । पयः । यः । एवम् । वेद
 । दुहे । एव । एनाम् ॥ 59

(वृषामि-यवमतीरव नयति-हविर्धान-मेव-त्रयोविंशतिश्च) (A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(यदुभौ - देवासुराः मिथ - स्तेषां - सुवर्ग - यद्वा अनीशानः - पुरोहविषि - तेभ्यः - सोत्तरवेदि
 - बद्धन् - देवस्याऽभिर्वज्रः - शिरो वा - एकादश)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jAtis :-

(यदुभा - वित्याह देवानां - यज्ञो देवेभ्यो - न रथाय - यजमानाय - परस्तादुर्वाची - नव पञ्चाशत्)

first and last padam of second praSnam Of 6th KANDam

(यदुभौ - दुह एवैनां)

॥ हरिः ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥